

หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา 1 เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งหลักกฎหมายนี้จะใช้บังคับให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดกับหลักกฎหมายนี้

มาตรา 2 ในหลักกฎหมายนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(1) “ผู้ไร้ความสามารถ” หมายความว่า ทารกผู้มีอายุต่ำกว่า 7 ขวบบริบูรณ์ หรือ ผู้วิกลจริต

(2) “ผู้เสมือนไร้ความสามารถ” หมายความว่า ผู้เสมือนไร้ความสามารถตามความในมาตรา 4

(3) “ผู้เยาว์” หมายความว่า ทารกผู้มีอายุตั้งแต่ 7 ขวบบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(4) “บรรลุนิติภาวะ” หมายความว่า บุคคลพ้นจากภาวะผู้เยาว์ เมื่อ

ก. มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ หรือ

ข. มีอายุ 9 ปีหย่อน 15 วัน

1. นำกามเคลื่อนด้วยประการใด ๆ ก็ดี หรือ

2. ถ้าเป็นหญิงได้หลังโลหิตตกตามความในมาตรา 159 (1)

(5) “ร่วมประเวณี” หมายความว่า อวัยวะส่วนสืบพันธุ์ของชายซึ่งตั้งตัวตามสภาพได้ล่วงเข้าในช่องคลอดของหญิง โดยล้ำคออวัยวะส่วนสืบพันธุ์นั้น หรือประมาทเท่านั้นในกรณีที่ไม่มีการสอดเข้า ไม่ว่าน้ำอสุจิจะได้เคลื่อนหรือไม่

(6) “เสพเมณฑุ¹ นิรโทษ” หมายความว่า ชายร่วมประเวณีกับหญิงโดยมิได้เจตนาฝ่าฝืนอิสลามบัญญัติ เช่นสำคัญผิดว่าหญิงนั้นเป็นภริยากดี หรือร่วมประเวณีกับหญิงซึ่งมิใช่ภริยาในขณะที่ชายกำลังวิกลจริต ละเมอ หรือเสียสติเพราะเสพรายาเมาโดยมิได้เจตนาเสพก็ดี

(7) “พรหมจารี” หมายความว่า หญิงซึ่งมิได้เคยร่วมประเวณีทางช่องคลอดด้วยอวัยวะส่วนสืบพันธุ์ของสามี ชายอื่น หรือสัตว์ผู้ โดยความสมัครใจ หรือถูกขืนใจก็ตาม

(8) “ปาชิก” หมายความว่า ผู้ล่วงละเมิดอิสลามบัญญัติประเภทซึ่งเป็นบาปหนัก

¹ คำว่าเสพเมณฑุ อู อู (38)

แม้แต่เพียงครั้งเดียว หรือประเภทซึ่งเป็นบาปเบาเป็นอาจิน และยังมิได้ตูปัด

(9) “ตูปัด” หมายความว่า การล้างบาปของผู้เป็นปาชิก โดย

ก. เปล่งวาจาขอขมาโทษแต่พระอัลลอฮ์

ข. โทมัสในความผิดของตนอย่างสุดซึ่งสูญเสียของรักอย่างยิ่งเช่นบุตร

ค. สมาทานจิตในอันจะสังวรตนไม่กระทำผิดอีกต่อไป และ

ง. ขอขมาโทษต่อผู้เสียหายในกรณีที่มีผู้ต้องเสียหาย ผู้เสียหายจะยกโทษให้

หรือไม่ก็ตาม

ถ้าผู้เสียหายเรียกร้อง ในกรณีประทุษร้ายต่อ

1. ทรัพย์ ต้องคืน หรือใช้ราคาทรัพย์

2. ร่างกายถึงฟกช้ำ บาดเจ็บ หรือตาย ต้องชำระค่าเสียหาย

การรับรองชำระหนี้ในกรณีทั้ง 2 นั้น ย่อมมีผลเท่ากับการชำระหนี้

(10) “อาคิล” หมายความว่า

ก. ผู้ซึ่งมิได้เป็นปาชิก หรือ

ข. ผู้เป็นปาชิก เมื่อได้กระทำตูปัดล่วงพ้นระยะเวลาไปแล้ว 1 ปี

(11) “มูรตัด” หมายความว่า อิสลามิกชนผู้ใดบังเกิดความไม่เชื่อในอิสลามบัญญัติข้อใดข้อหนึ่ง โดยใจคิดก็ดี โดยการแสดงออกด้วยวาจา หรือด้วยกายก็ดี อิสลามิกชนผู้นั้น ได้ชื่อว่าขาดจากศาสนาอิสลาม อิสลามิกภาย่อมหลุดสิ้นลงทันที

(12) “ปฏิบัติพิธีการหะยี” หมายความว่า การเข้าสู่พิธีปฏิบัติกรรมกิจตามอิสลามบัญญัติลักษณะหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “หะยี” ที่เมกกะ

(13) “บริจาทาน” หมายความว่า ผู้ใดได้ทรัพย์มา หรือเป็นเจ้าของหนี้ผู้อื่นอันมีจำนวนแน่นอน ส่วนระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป นับแต่วันได้ทรัพย์มาหรือวันเกิดมูลหนี้ ผู้นั้นมีหน้าที่บริจาทานตามรายปีที่ได้ทรัพย์มา หรือรายปีที่เกิดมูลหนี้ ถ้าทรัพย์หรือหนี้ที่ได้มานี้ ได้มาซึ่งไม่ครบรอบ 1 ปีมิต้องบริจาทาน ถ้าได้มากกว่าครบรอบปีแล้ว เศษที่ไม่ครบรอบปีมิต้องคำนวณส่วนบริจาทาน ถ้าทรัพย์หรือหนี้นั้นเป็น

ก. โลหะหรือวัตถุซึ่งทำด้วยโลหะเงิน มีเนื้อเงิน หนักตั้งแต่ 535 กรัมขึ้นไป หากเป็นทองคำมีเนื้อทองหนักตั้งแต่ 76.42 กรัมขึ้นไป เว้นแต่เครื่องยุทธรภัณฑ์และเครื่องประดับ

กาสตรี ให้บริจาคทานร้อยละ 2 ครั้งของค่าแห่งโลหะนั้น (สำหรับเงินเหรียญบาทมีน้ำหนัก 15 กรัม แต่มีทองแดงร้อยละ 10 เนื้อเงิน 535 กรัม จึงเป็นจำนวนเงินประมาณ 40 บาท สำหรับเหรียญสลึงและสองสลึง มีทองแดงร้อยละ 35 เนื้อเงิน 535 กรัม จึงเป็นจำนวนเงินประมาณ 55 บาท)

ข. โศกระบือ พะ หรือกะ เว้นแต่จะมีได้เลี้ยงในที่สาธารณะ หรือเลี้ยงในที่สาธารณะแต่มีไว้เพื่อใช้การงาน ถ้าเป็น

1. โศหรือกระบือมีจำนวนรวมกัน ตั้งแต่ 30 ตัวขึ้นไป ให้บริจาคโศหรือกระบือผู้ซึ่งมีอายุกว่า 1 ปีขึ้นไป เป็นทาน 1 ตัว ถ้ามีจำนวนตั้งแต่ 40 ตัวขึ้นไปให้บริจาคโศหรือกระบือเมีย ซึ่งมียุกว่า 2 ปีขึ้นไปเป็นทาน 1 ตัว และให้บริจาคโศหรือกระบือผู้หรือเมียเป็นทานทุก ๆ จำนวน 30 หรือ 40 ตัวที่เพิ่มขึ้นแล้วแต่กรณี เศษของ 30 หรือ 40 ตัวให้ปิดทิ้ง

2. พะหรือกะมีจำนวนรวมกัน ตั้งแต่ 40 ตัวขึ้นไป ถึง 120 ตัว ให้บริจาคพะหรือกะเป็นทาน 1 ตัว ถ้ามีจำนวนตั้งแต่ 121 ตัวขึ้นไปถึง 200 ตัว ให้บริจาคพะหรือกะเป็นทาน 2 ตัว ถ้ามีจำนวนตั้งแต่ 201 ตัวขึ้นไปถึง 399 ตัว ให้บริจาคพะหรือกะเป็นทาน 3 ตัว ถ้ามีจำนวนตั้งแต่ 400 ตัวขึ้นไปให้บริจาคทานเพิ่มร้อยละ 1 ตัว เศษของร้อยละให้ปิดทิ้ง

สัตว์ที่บริจาคเป็นทานนั้น ถ้าเป็นพะต้องมีอายุกว่า 2 ปี ถ้าเป็นกะต้องมีอายุกว่า 1 ปี หากมิสามารถเลือกสัตว์ที่มีอายุเช่นนี้ได้แล้ว ให้เลือกสัตว์ตัวที่มีอายุมากที่สุด และสมบูรณ์ที่สุดในฝูงสัตว์นั้นบริจาคเป็นทาน ห้ามมิให้บริจาคค่าแห่งสัตว์นั้นเป็นทาน

ค. ธัญญาหารทั้งเปลือกเช่นข้าว หรือถั่ว มีน้ำหนักตั้งแต่ 1,163.64 กิโลกรัมขึ้นไป ให้บริจาคพืชผลแห่งธัญญาหารตามส่วนได้แห่งจำนวนพืชผลนั้นเป็นทาน ถ้าการเพาะปลูกธัญญาหารนั้น

1. ต้องออกค่าใช้จ่ายน้ำจนกว่าจะเกี่ยวเก็บผลได้ ให้บริจาคทานร้อยละ 5
2. ต้องออกค่าใช้จ่ายน้ำแต่บางส่วน ให้บริจาคทานร้อยละ 7 ครั้ง
3. มิต้องออกค่าใช้จ่ายน้ำเลย ให้บริจาคทานร้อยละ 10

การบริจาคธัญญาหารเป็นทานเช่นว่านี้ ให้คำนวณจากการเกี่ยวกับเป็นฤดูไปว่าฤดูใดเกี่ยวเก็บได้ปริมาณต้องบริจาคทานหรือไม่ ห้ามมิให้บริจาคค่าแห่งพืชผลนั้นเป็นทาน

ง. สินค้าซึ่งมีไว้เพื่อการค้าและค้างอยู่รอบปี นับตั้งแต่วันที่ได้นำสินค้ามา ให้บริจาคทาน ร้อยละ 2 ครั้ง ของค่าแห่งสินค้านั้น ตามรายปีที่ค้าง ถ้าเป็นสินค้า

1. ชื้อมา ให้คำนวณตามราคาทรัพย์สินที่ซื้อมา
2. แลกเปลี่ยนมา ให้คำนวณราคาทรัพย์สินในวันที่ครบรอบปี

(14) “อิสลามบัญญัติที่จำต้องเชื่อ จำต้องปฏิบัติและจำต้องศึกษา” หมายความว่า การเชื่อ การปฏิบัติกิจวัตรตามหลักของกฎหมาย และการศึกษาเสขียวัตรอิสลามตามที่กล่าวไว้แล้ว

การศึกษาเสขียวัตร

1. การชำระร่างกายในกาลต่างๆ เช่นภายหลังร่วมประเวณี หยุดหลังโลหิตตกดู คลอดบุตร หยุดหลังโลหิตเนื่องแต่การคลอดบุตร หรือก่อนนมัสการพระอัลลาฮ์

2. การรู้จักอาหารซึ่งต้องห้ามบริโภค¹
3. การทำความสะอาดอาหาร และเครื่องนุ่งห่ม

- (15) “วาลี” ตามมาตรา 29
- (16) “อียิป” ตามมาตรา 54
- (17) “กอนูล” ตามมาตรา 55

(18) “ปู ยา ตา ยาย” หมายความว่า ตลอดถึงปู่ทวด ย่าทวด ตาทวด ยายทวด ในเมื่อไม่มีปู่ย่าตาหรือยายแล้วแต่กรณี และให้หมายความในทำนองเช่นว่านี้ตลอดขึ้นไปโดยมิ ขาดสาย

(19) “บุตร” หมายความว่า บุตรชายหญิงทั้งสิ้น

(20) “ผู้สืบสันดานสายชาย” หมายความว่า ผู้เกิดจากผู้สืบสันดานที่เป็นชายติดต่อกันโดยลำดับ มิได้เกิดจากผู้สืบสันดานที่เป็นหญิงชั้นใดชั้นหนึ่งเลย เช่นหลานซึ่งเกิดแต่บุตรชาย

¹อาหารซึ่งต้องห้ามบริโภคสำหรับมุสลิมมีดังนี้

- (1) สุกร (หมู)
- (2) สัตว์ที่ตายเอง
- (3) เลือด
- (4) สัตว์ที่ถูกฆ่าโดยเปล่งนามอื่นจากอัลลอฮ์ (เบ็ด, โก, วัว, ควาย ฯลฯ) ซึ่งมีใช้มุสลิมฆ่า มุสลิมจะบริโภคไม่ได้
- (5) สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย
- (6) สัตว์ที่ถูกตีตาย
- (7) สัตว์ที่ตกลงมาตาย
- (8) สัตว์ที่ถูกขวิดตาย
- (9) สัตว์ที่ถูกสัตว์ป่ากินตาย
- (10) สัตว์ที่เชือดบนแท่นน้ำบวงหรือนำมาพบบนแท่นบวงสรวงเพื่อบูชา

เหลนซึ่งเกิดแต่หลานชายเช่นว่านั้น ลือซึ่งเกิดแต่เหลนชายเช่นว่านั้น และผู้สืบสายโลหิตจากผู้สืบ
สันดานที่เป็นชายอื่น ๆ ตลอดจนไปในทำนองนี้โดยลำดับมิขาดสาย มิได้หมายความถึงเหลน
ของหลานหญิงซึ่งเกิดแต่บุตรชาย หรือลือชวบุตรของเหลนหญิงซึ่งเกิดแต่หลานชาย ฯลฯ

(21) “หลาน เหลน หรือลือ” หมายความว่าเฉพาะผู้สืบสายโลหิตจากบุตรชายโดยตรง
ลงมาเท่านั้น และมีจำกัดว่าเป็นผู้สืบสายโลหิตมาจากบุตรชายคนใด

(22) “มี (ญาติหรือทายาท)” เช่น “มีบุตร” นั้น หมายความว่า มีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่

(23) “ไม่มี (ญาติหรือทายาท)” เช่น “ไม่มีบุตร” นั้น หมายความว่า ไม่เคยมีบุตรเลย
หรือเคยมีแต่บุตรนั้นตายเสียก่อนแล้ว

(24) “ตัวแทน” หมายความว่า ตัวแทนตามความในมาตรา 5 และ 6

(25) “มอบตัวแก่สามี” หมายความว่า การที่ฝ่ายภริยานัดหมายหรือแจ้งให้ฝ่าย
สามีมารับการมอบตัวภริยา

ก. ในกรณีภริยาบรรลุนิติภาวะแล้ว ภริยาหรือตัวแทนภริยานั้น นัดหมายไปยังสามีให้
มารับการมอบตัวภริยา

ข. ในกรณีภริยายังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่มีร่างกายเติบโตใหญ่อาจรับการร่วมประเวณีได้
หรือภริยาวิกลจริต วาลีของภริยานั้นนัดหมายไปยังสามีให้มารับการมอบตัวภริยา

ค. ในกรณีสามียังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือวิกลจริต แต่ภริยาบรรลุนิติภาวะแล้ว ภริยา
หรือตัวแทนภริยานั้นนัดหมายไปยังวาลีของสามีให้มารับการมอบตัวภริยา

ง. ในกรณีสามียังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือวิกลจริต และภริยายังไม่บรรลุนิติภาวะ
แต่มีร่างกายเติบโตใหญ่ อาจรับการร่วมประเวณีได้ หรือภริยาวิกลจริต วาลีของภริยานั้น นัดหมาย
ไปยังวาลีของสามีให้มารับการมอบตัวภริยา หรือ

จ. ในกรณีสามีละทิ้งภริยาไปเพราะเหตุภริยาไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ภริยา เมื่อภริยา
ได้แจ้งไปยังสามีว่า ยอมปฏิบัติตามหน้าที่ภริยา หรือในกรณีภริยาละทิ้งสามีไป เมื่อภริยา
กลับมาเพื่ออยู่ร่วมกับสามี

ให้ถือว่าสามีได้รับการมอบตัวภริยาตั้งแต่วันที่สามีหรือวาลีของสามีได้ทราบการ
นัดหมาย การแจ้งของภริยาหรือการกลับมาของภริยา แล้วแต่กรณี เว้นแต่สามีไปอยู่เสียต่าง
จังหวัด ให้ถือว่าสามีได้รับการมอบตัวภริยา เมื่อวันสามีหรือตัวแทนของสามีมาพบภริยา
หรือควร มาพบภริยา

(26) “ตอละ” ตามมาตรา 82

(27) “การเสนอและสนองเฉพาะในกรณีสามีตอละโดยได้รับสินจ้าง” หมายความว่า
การเสนอและการสนองซึ่งกระทำในพิธีตอละ มิใช่การเจรจาโต้ตอบในชั้นตกลงเรื่องสินจ้างก่อนทำ
พิธีตอละ

(28) “รอยยี่” หมายความว่า การขาดจากการสมรสซึ่งสามีมีสิทธิกลับคืนดีกับภริยากู้หย่าได้ ตามความในบทบัญญัติว่าด้วยพิธีรื้อเยาะ

(29) “บาเอ็น” หมายความว่า การขาดจากการสมรสซึ่งสามีกลับคืนดีกับภริยากู้หย่าได้แต่โดยพิธีสมรส ตามความในบทบัญญัติว่าด้วยการสมรส ภายในบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 91 (3) 121 และ 127

(30) “อีชีกาหเว็น” คูมาตรา 129

(31) ในบทบัญญัติว่าด้วยอีชีกาหเว็น

ก. “ใช้สิทธิ” หมายความว่า เรียกร้องเอาอีชีกาหเว็นโดยอำเภอใจ

ข. “จำหน่ายสิทธิ” หมายความว่า ประนีประนอมหรือยอมตกลงลดปริมาณอีชีกาหเว็น

ค. “สละสิทธิ” หมายความว่า ไม่ตั้งใจเรียกร้องเอาอีชีกาหเว็น หรือมิได้กล่าวถึงอีชีกาหเว็น หรือกล่าวถึงแต่มิได้ระบุปริมาณโดยชัดแจ้ง

(32) “ทรัพย์ห้ามยึดถือ” หมายความว่า สัตว์หรือสิ่งของบางประเภทซึ่งมีโอนให้กันได้โดยชอบด้วยอิสลามบัญญัติ เช่น สัตว์ดุร้ายโดยกำเนิด สัตว์เลี้ยงคานซึ่งอยู่บกเป็นอาจณ สัตว์ห้อยโหนซึ่งยังมีได้ฝึกหัดให้ใช้การได้ สัตว์กระโดด มด สุนัข สุกร ลูกสัตว์ซึ่งยังมีได้พราวจากแม่ เว้นแต่จะโอนลูกสัตว์และแม่สัตว์นั้นไปด้วยกัน หรือแม่สัตว์นั้นตายซากสัตว์บกซึ่งตายเอง หรือชำแหละมิถูกต้อง ซึ่งห้ามรับประทานตามอิสลามบัญญัติ ศพ สุรา เครื่องดนตรีซึ่งมิได้มีไว้เพื่อการทวาร และเครื่องอุปกรณ์ในการพนันโดยตรง

(33) “ปาชะค” คูมาตรา 110

(34) “อีดาช” คูมาตรา 145

(35) “รอยเยาะ” คูมาตรา 164

(36) “อีดาชรอยยี่” หมายความว่า อีดาชซึ่งการขาดจากการสมรสเป็นรอยยี่

(37) “อีดาชบาเอ็น” หมายความว่าอีดาชซึ่งการขาดจากการสมรสเป็นบาเอ็น

(38) “เสพเมตุน” หมายความว่า ร่วมประเวณีเข้าเราทางเว็จมรรค หรือส่งน้ำอสุจิซึ่งหลังออกเอง หรือเนื่องแต่ภริยา หรือหญิงซึ่งชายเสพเมตุนนิโรโทษ เข้าในช่องคลอดของภริยาหรือหญิงเช่นนั้น มิเลือกว่าภริยาหรือหญิงที่ถูกส่งน้ำอสุจินั้นจะเป็นผู้กระทำให้

น้ำอสุจินั้นหลังออกหรือไม่ และมีเลือกว่าการส่งน้ำอสุจิจะส่งด้วยประการใด¹ ๑

มาตรา 3 การคำนวณอายุและเวลาตามหลักกฎหมายนี้ ให้คำนวณโดยทางจันทร์คติ

มาตรา 4² เพื่อประโยชน์แห่งหลักกฎหมายนี้ บุคคลใดใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายเสเพล เป็นอาชญา หรือถ้าใช้จ่ายในทางเกี้อกุลศาสนาอิสลาม ก็สุรุ่ยสุร่ายจนอาจเป็นภัยถึงสิ้นเนื้อ ประดาตัว ญาติที่ดี บุคคลภายนอกที่ดี ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นผู้เสมือนไร้ ความสามารถ และสั่งให้บุคคลนั้นและทรัพย์สินของบุคคลนั้นอยู่ในความพิทักษ์ของผู้มีศีลธรรม อันดีก็ได้

มาตรา 5 การตั้งแต่งตั้งตัวแทนเพื่อกระทำการตามหลักกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตาม บทบัญญัติดังต่อไปนี้

(1) ตัวการต้องประสงค์ว่าจะแต่งตั้งตัวแทน ถ้าตัวแทน

ก. อยู่ห่างไกล ให้ระบุนามตัวแทนนั้น

ข. อยู่เฉพาะหน้า จะใช้สรรพนามแทนก็ได้

(2) ตัวการต้องระบุนามผู้ที่ตัวแทนจะดำเนินการด้วย เว้นแต่ผู้ที่ตัวแทนจะดำเนินการด้วยนั้นมีแต่ผู้เดียว และตัวแทนรู้จักตัวดีแล้ว จะใช้สรรพนามแทนก็ได้

(3) ตัวการจะมอบให้ผู้ใดไปแจ้งการแต่งตั้งเช่นนี้แก่ตัวแทนก็ได้

(4) กิจการที่ตัวการจะมอบให้ตัวแทนไปกระทำนั้น ต้องเป็นกิจการที่ตัวการมี สิทธิกระทำได้ในขณะนั่นเอง

(5) ห้ามมิให้ตัวแทนแต่งตั้งตัวแทนช่วงเว้นแต่ละได้รับอนุญาตจากตัวการ

มาตรา 6 ความเป็นตัวแทนตามหลักกฎหมายนี้ย่อมระงับสิ้นไป เมื่อ

(1) ตัวการ หรือตัวแทน ตาย วิกลจริต เสมือนไร้ความสามารถ เป็นลมถึงไร้ ความรู้สึก ตัวการกล่าวคำถอนการแต่งตั้ง หรือตัวแทนปฏิเสธการรับเป็นตัวแทน หรือ

¹ อนุมาตรา (38) นี้เพิ่มภายหลัง ควรเป็น (6)

² การที่ศาลจะสั่งว่าบุคคลใดเสมือนไร้ความสามารถหรือไม่ ตามธรรมดาย่อมต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พานิชย์ และเป็นเรื่องซึ่งจะนำหลักกฎหมายอิสลามขึ้นไปปรับคดีมิได้ เพราะมีโชคดีผิวเมียหรือมรดก ดังกำหนดไว้ในกฎ ข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ 7 หัวเมือง แต่ก็อาจมีกรณีที่ร้องขอให้ศาลสั่งว่าบุคคลใดเสมือนไร้ความสามารถ เพื่อ ประโยชน์ในการค้าหรือมรดก โดยเฉพาะ เช่นร้องขอให้ศาลสั่งว่าเสมือนไร้ความสามารถ เมื่อบุคคลนั้นจะเป็นวาสิโณ การสมรสมิได้เป็นต้น ดูมาตรา 38(4) ซึ่งจะต้องนำบทบัญญัติมาตรานี้ขึ้นใช้ จึงได้ยกวางขึ้นไว้ในที่นี้ด้วย

(2) ระยะเวลาที่ตัวการกำหนดให้ตัวแทนกระทำการยุติลง

มาตรา 7 กิจการใดในหลักกฎหมายนี้ อันผู้ใดมีความสามารถ หรือผู้เยาว์กระทำไป กิติ อันบุคคลกระทำไปเพราะถูกหลอกลวง หรือถูกข่มขู่กิติ มิเล็อกกว่าได้กระทำในฐานะเป็น ตัวการหรือตัวแทน ย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น

มาตรา 8 เว้นแต่หลักกฎหมายนี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น กิจการอันหลักกฎหมาย นี้บังคับให้เปล่งวาจา จะใช้หนังสือหรืออาณัติสัญญาแทนได้ ต่อเมื่อ

(1) ผู้มีหน้าที่เปล่งวาจาเป็นไป และ

(2) ผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายสามารถทราบความหมายแห่งหนังสือหรืออาณัติสัญญาแทน

มาตรา 9 กิจการอันหลักกฎหมายนี้บังคับให้เปล่งวาจา หรือทำเป็นหนังสือจะใช้ ภาษาใดก็ได้ เมื่อผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายสามารถทราบความหมายแห่งภาษานั้น

มาตรา 10 ศาลจะสั่งว่าบุคคลถึงแก่ความตายตามหลักกฎหมายนี้ได้ ถ้าเป็นกรณี ที่มีผู้กล่าวอ้างว่าบุคคล

(1) ถึงแก่ความตาย ต่อเมื่อผู้กล่าวอ้างสามารถพิสูจน์ด้วยมรณบัตร อันพนักงาน เจ้าหน้าที่ในการนั้นกระทำขึ้น หรือพยานบุคคลตามมาตรา 12 (2) หรือ

(2) สูญไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และมีสามารถทราบได้ว่ายังมีชีวิตอยู่หรือตาย ต่อเมื่อผู้กล่าวอ้างสามารถพิสูจน์ด้วยพยานบุคคลตามมาตรา 12(2)

ก. ในเหตุการณ์ปกติ ได้จากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ไปเกินเวลาที่ศาลเห็นสมควร

ข. ในกรณีที่น่าจะเป็นภัยอันตรายแก่ชีวิต เช่นไปในสมรภูมิแห่งสงคราม หรือเรือ อับปาง ล่วงพ้นเวลา 4 ปี นับแต่เวลาอันตรายผ่านพ้นไปแล้ว

ถ้าพิสูจน์ได้ว่าบุคคลที่ศาลสั่งไปเช่นว่านี้ มีชีวิตอยู่หรือตายภายหลังเวลาดังกล่าว มาแล้ว เมื่อบุคคลนั้นเอง หรือผู้มีส่วนได้เสียร้องต่อศาล ให้ศาลถอนคำสั่งแสดงความตาย นั้นเสีย

การถอนคำสั่งเช่นว่านี้ย่อมไม่กระทบถึงความสมบูรณ์แห่งกิจการทั้งหลาย อันได้ กระทำไปโดยสุจริตในระยะเวลาตั้งแต่ศาลมีคำสั่งแสดงความตายถึงเวลาถอนคำสั่งนั้น

ภายหลังเวลาที่ศาลถอนคำสั่งแล้ว ให้สภาพบุคคล สิทธิในครอบครัว และทรัพย์สิน ของบุคคลนั้น กลับคืนสู่ฐานะเดิม ให้บุคคลผู้ได้สิทธิในครอบครัว หรือทรัพย์สินของบุคคล

นั้น ส่งคืนแก่บุคคลนั้น หรือใช้ค่าทดแทนถ้าไม่สามารถส่งคืนทรัพย์สินได้ แต่บุคคลผู้ต้องส่งคืนทรัพย์สิน มีสิทธิเรียกร้องค่าใช้จ่ายเพื่อบำรุงรักษาทรัพย์สินนั้นโดยสมควรแก่สภาพแห่งทรัพย์สินนั้นได้

มาตรา 11 เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในทางประเวณี หรือการขาดจากการสมรสโดยพิธีสาบาน เมื่อมีประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการเสพเมถุน ห้ามมิให้คู่ความนำสืบ ในกรณีเช่นว่านี้จะฟังว่าเสพเมถุนได้ต่อเมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งรับตามข้อกล่าวอ้าง หากปฏิเสธมิรับตามข้อกล่าวอ้าง ถ้า

- (1) ยินยอมสาบานรับรองคำปฏิเสธ ให้ฟังตามคำปฏิเสธนั้น
- (2) มิยินยอมสาบานรับรองคำปฏิเสธ ถ้าคู่ความฝ่ายผู้กล่าวอ้าง
- ก. ยินยอมสาบานรับรองคำกล่าวอ้าง ให้ฟังตามคำกล่าวอ้างนั้น
- ข. มิยินยอมสาบานรับรองคำกล่าวอ้าง มิให้ฟังตามคำกล่าวอ้างนั้น

มาตรา 12 เว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับตามข้อกล่าวอ้าง กรณีดังที่ระบุไว้ในมาตรานี้ ให้คู่ความนำสืบด้วยพยานที่เป็นชายมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่มีพยานเช่นว่านั้น มิให้คู่ความฝ่ายนั้นนำสืบ ถ้าคู่ความฝ่ายที่ไม่มีพยานเช่นว่านั้น เป็นฝ่ายผู้กล่าวอ้าง คำกล่าวอ้างนั้นย่อมตกไป โดยคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีต้องนำสืบหรือสาบานเลย

- (1) เหตุฟ้องปาชะคะ ภายในบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 13(2)
- (2) ความตาย หรือความสูญญินจากภุมิลาเนาหรือถิ่นที่อยู่ของบุคคล
- (3) ความเป็นตัวแทน และ
- (4) ความสมบูรณ์แห่งพินัยกรรม

มาตรา 13 เว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับตามข้อกล่าวอ้าง กรณีดังที่ระบุไว้ในมาตรานี้ ให้คู่ความนำสืบด้วยพยานที่เป็นชายมีจำนวนตั้งแต่ 2 คน หรือเป็นชาย 1 คนกับหญิง 2 คน หรือเป็นหญิง 4 คนขึ้นไป ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่มีพยานเช่นว่านั้น มิให้คู่ความฝ่ายนั้นนำสืบ ถ้าคู่ความฝ่ายที่ไม่มีพยานเช่นว่านั้นเป็นฝ่ายผู้กล่าวอ้าง คำกล่าวอ้างนั้นย่อมตกไป โดยคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีต้องนำสืบหรือสาบานเลย

- (1) ความเป็นพรหมจารี
- (2) ความพิการแห่งอวัยวะส่วนสืบพันธุ์ของภริยา หรืออวัยวะส่วนสืบพันธุ์ของ

สามีเกินขนาดที่ภริยาจะรับการร่วมประเวณีได้

- (3) ความยินยอมให้สามีร่วมประเวณี และ
- (4) การตีมน้ำนม

มาตรา 14 ในกรณีพิพาทเกี่ยวกับการต่อละ เช่นสามีต่อละหรือไม่ สามีต่อละ โดยเจตนาต่อละหรือไม่ สามีต่อละเป็นจำนวนมากหรือน้อย สามีรับทรัพย์ห้ามยึดถือเป็นสินจ้างเพื่อต่อละโดยเจตนาเอาทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์หรือไม่ หรือในกรณีพิพาทเกี่ยวกับการร้อเาะ¹ ให้คู่ความนำสืบด้วยพยานที่เป็นชายมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับตามข้อกล่าวอ้าง

(1) ถ้าคู่ความฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อนไม่มีพยานเช่นนั้น หรือมีแต่ฟังมิได้ เมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมสาบานรับรองถ้อยคำของตน ให้ฟังตามคำของฝ่ายนั้น โดยมีพักต้องสืบพยานเลย ถ้าฝ่ายนั้นมียินยอมสาบาน เมื่อฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อนยินยอมสาบานรับรองถ้อยคำของตน ให้ฟังตามคำของฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อน ถ้ามียินยอมสาบานให้ยกข้อกล่าวอ้างของฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อน

(2) ถ้าพยานฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อนฟังได้ ให้อีกฝ่ายหนึ่งนำสืบ ถ้าพยานฝ่ายนั้น ก. ไม่มีน้ำหนักพอที่จะหักล้างพยานฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อน ให้ฟังตามคำของฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อน

ข. มีน้ำหนักพอที่จะหักล้างพยานฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อน และฝ่ายนั้นสาบานได้ด้วย ให้ฟังตามคำของฝ่ายนั้น ถ้าฝ่ายนั้นมียินยอมสาบาน ให้ฟังตามคำของฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อน

มาตรา 15 เว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับตามข้อกล่าวอ้าง ในกรณีอื่นนอกจากกรณีดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11-14 112-113 118 160 และ 161 ให้คู่ความนำสืบด้วย พยานที่เป็นชายจำนวนตั้งแต่ 2 คน หรือเป็นชาย 1 คน กับหญิง 2 คนขึ้นไป ถ้าคู่ความฝ่ายใดมีพยานเป็นชาย 1 คน และสาบานยืนยันได้ว่า พ้องคำให้การ หรือคำร้องแล้วแต่กรณี และคำพยานของตนเป็นความจริงแล้ว ให้ถือว่าฝ่ายนั้นมีพยานครบจำนวน

¹ คำว่า "ร้อเาะ" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 164

ถ้าฝ่ายที่จักต้องสาบานเป็น

(1) ฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อน และมียินยอมสาบานให้ยกข้อกล่าวอ้าง

(2) ฝ่ายที่ต้องนำสืบหลัง และมียินยอมสาบาน ให้ฟังพยานฝ่ายที่ต้องนำสืบก่อน

ฝ่ายเดียว

ถ้าคู่ความทุกฝ่ายไม่มีพยาน หรือมีแต่มีครบจำนวน และมียินยอมสาบานดังกล่าว ในวรรคต้น ให้ฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบหลังสาบาน ถ้าสาบานได้ให้ชนะคดี ถ้ามียินยอมสาบาน ให้ฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบก่อนสาบาน แล้วให้ฝ่ายนั้นชนะคดี ถ้าทั้ง 2 ฝ่ายมียินยอมสาบาน ให้ฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบหลังเป็นผู้ชนะคดี

มาตรา 16 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 118 คำสาบานตามความในมาตรา 11 - 14 15 160 และ 161 ให้ผู้สาบานเปล่งวาจาสาบานต่อหน้าคณะตุ้ะยุติธรรม ระบุนาม พระอัลลาฮยืนยันว่า ตามที่ตนกล่าวหาหรือปฏิเสธข้อกล่าวหาแล้วแต่กรณี เป็นความจริง ให้กล่าวความข้อนี้ 1 ครั้ง และกล่าวภายหลังที่พยานของตนให้การแล้ว ถ้าเป็นกรณีนำสืบพยาน

มาตรา 17 กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม หากศาลได้ทำการตรวจสอบสถานที่ วัตถุหรือ บุคคล ศาลพิพากษาคดีไปตามข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบนั้นได้

มาตรา 18 คุณสมบัติของพยาน

(1) พยานในกรณีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 12(1) และ (4) และมาตรา 14 ให้นำบท บัญญัติแห่งมาตรา 58 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) พยานในกรณีนอกนั้น ต้องไม่เป็นผู้ไร้ความสามารถ ไม่เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ และไม่เป็นทาส

มาตรา 19 พยานบุคคลภายในบังคับบทบัญญัติดังต่อไปนี้ ห้ามมิให้ศาลรับฟัง แม้ฝ่ายที่มีได้อ้างยินยอมก็ตาม

(1) ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป และโดยตรงลงมา หรือสามีและภรรยา อ่างกัน และกันเป็นพยานในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายผู้อ้าง

(2) พยานเป็นศัตรูต่อคู่ความฝ่ายที่มีได้อ้าง

(3) พยานมีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับคดีนั้น เว้นแต่ตัวความ กรณีจะเป็น อย่างไรก็ตามห้ามมิให้ศาลฟังถ้อยคำของตัวความเสมือนหนึ่งถ้อยคำของพยาน

มาตรา 20 ในกรณีชายหญิงซึ่งเป็นสามีภรรยาโดยชอบด้วยสหศาสนาอื่นเปลี่ยน
มาเป็นอิสลามิก ถ้าการเป็นสามีภริยากันนั้น มีตั้งด้วยข้อห้ามตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 49
และ 51 ให้ถือว่าชายหญิงนั้นเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยหลักกฎหมายนี้ เว้นแต่ชายหญิงนั้น
ก่อนเข้าเป็นอิสลามิกได้ขาดจากการสมรสกันแล้ว 3 ครั้ง แม้จะมีไซโดยพิธีตอละก็ตาม และ
กลับคืนดีกันอีก โดยหญิงมิได้สมรสกับชายอื่น อันขัดต่อมาตรา 91 (3) โดยอนุโลม หรือ
ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมิได้เข้าเป็นอิสลามิกภายในเขตอิศาฮ์¹ ถ้าสามีภริยาเกินกว่า 4 คน ภริยาจะ
เป็นภริยาของสามีตามหลักกฎหมายนี้ได้เพียง 4 คน สุดแต่สามีจะเลือกผู้ใด ถ้าสามีนั้นเป็น
ทาสเป็นได้ 2 คน

มาตรา 21 บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของสามีภริยาที่เข้าเป็นอิสลามิกนั้น ให้ถือ
ว่าเป็นอิสลามิกตามบิดามารดา

¹ คำว่า "อิศาฮ์" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 145